

YETİŞKİN EĞİTİMİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARINA BİR BAKIŞ

Araş. Gör. Ahmet DUMAN*

I. GİRİŞ

Bilgi birikimi ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler yeni örgütsel yapıları ve yeni iletişim biçimlerini gerekli hale getirirken bireylerin eğitim gereksinimlerini de çeşitlendirmekte ve her geçen gün arttırmaktadır. Bu gereksinimleri var olan örgün eğitim sistemleriyle ve kullanılan eğitim teknolojileri ile karşılamak ise olanaksızlaşmaktadır. Buna ek olarakda eğitimin ekonomik, kültürel ve toplumsal sistemler içindeki yeri ve önemi değişmekte ve bu değişim de eğitim sistemlerinin karşılımlarına çözümü zor sorunlar çıkarmaktadır. Bu sorunların çözümü için yaşam -boyu eğitim, dönüşlü eğitim, sürekli eğitim yaygın, eğitim, uzaktan eğitim, mektupla eğitim, yaz okulu, açık üniversite gibi kavramlar ortaya çıkmış ve bu kavramlara dayalı olarak çok çeşitli uygulamalar yapılmış ve yapılmaktadır.

Şimdi bu kavramlar üzerinde kısaca duralım. Yaşam-boyu eğitim, (life-long education), eğitimin çocuklukta başlayan tam zamanlı eğitimin ilk dönemiyle sınırlı ilk ve son bir deneyim olmadığı, tersine ömür boyunca devam etmesi gereken bir süreç olduğu düşüncesidir. Bu kavram bir kimsenin hem kasıtlı hem de rastlantı ürünü öğrenme yaşantılarını kapsar. (UNESCO 1985 S. 8). Dönüşlü eğitim (recurrent education) yaşamı boyunca eğitimin çalışma veya boş zaman uğraşısı gibi başka etkinlikleri kapsayacak biçimde dizgeli öğrenim dönemleri halinde düzenlenmesidir." (UNESCO S. 32) Sürekli eğitim (continuing education, permanent education) çocuklukta tam zamanlı eğitim dönemini tamamlamış kimselere verilen veya bu gibi kimselerin edinmeye çalıştıkları eğitim olarak tanımlanır ve yetişkin eğitimiyle eş anlamlı olarak kullanılır. Bu kavram ilköğretim, ortaöğretim ve sonrası eğitim alanlarını-

* Ankara Üni., Eğitim Bil. Fak. Halk Eğitimi Böl. Araştırma Görevlisi

da resmi ve özel kurumlarca sağlanan ve yaşı ne olursa olsun herkesin akademik ilerleme, mesleki yeterlik, boş zamanın değerlendirilmesi ve kişisel gelişim bakımından yararlanabileceği bütün olanakları anlatmak için de kullanılır. (UNESCO S. S. 56-57). Yaygın eğitim (non-formal education) öğrencilerin yazılması veya alınması gibi işlemleri gerektirmeyen veya bu işlemleri istemeyen eğitim programlarını kapsar. (UNESCO, S. 65). Demirel (1987, S. 186) ise yaygın eğitimi örgün eğitim kurumlarının dışında eğitim görevleri için uygulanan kısa ve uzun dönemli eğitim olarak tanımlamakta ve hizmet -içi eğitim seminerleri, halk eğitimi, iş başında eğitim uygulamaları, özel kurslar, özel dersaneler, özel gençlik programları ve okul dışı etkinlikleri bu kapsam içine sokmaktadır. Uzaktan eğitim (distance education) öğretmen ve öğrenci arasında yüz yüze bir ilişki olmaksızın posta servisi, radyo, televizyon, telefon veya gazete aracılığıyla yürütülen eğitimidir. (UNESCO, S. 62) Alkan (1987, S. 20) ise uzaktan eğitimi geleneksel öğrenme-öğretme yöntemleri dışında eğitim etkinliklerini planlayanlar ve uygulayıcılar ile öğrenciler arası iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağlandığı bir yöntem olarak tanımlamıştır. Mektupla eğitim (correspondence education) ise öğretmen ve öğrenci arasında yüzyüze bir ilişki olmaksızın posta servisiyle yürütülen eğitimidir. Öğrencinin gösterdiği gelişme yazılı veya ses bandına alınmış alıştırma ile izlenir. (UNESCO - S. 47). Yaz okulu süre bakımından bir hafta ile birkaç hafta arasında değişebilen yatılı kursa veya bu gibi kursların programına verilen addır. (summer school). Yetişkinlerin izinli oldukları sırada derslere devam edebilmeleri için kurslar yaz döneminde ilk kes Birleşik Krallık'ta açılan ve yetişkinlere yüksek öğretime devam etme olanağı sağlayan eğitim kurumunu anlatmak için kullanılan bir terimdir. Örgün yüksek öğretime giriş için gerekli akademik koşullar aranmaksızın bütün yetişkinler açık üniversiteye kaydolabilir. Öğretim yazışma, radyo ve televizyon ile yapılır. Bunlara yüzyüze öğretim ve danışmanlık hizmetleri de eklenebilir. Açık üniversite uygulamalarında kredili dersler olduğu gibi kredisiz kurslar ve derslerde vardır. Açık üniversiteye duvarsız üniversite de denir. (UNESCO, s. 25)

Genel olarak açık üniversite ve uzaktan eğitim uygulamalarıyla:

- a- Mevcut örgün ve yaygın eğitim olanaklarına ek olarak yeni öğrenim olanakları yaratılmaktadır.
- b- Çalışma hayatı ile öğrenimi birlikte yürütme gereksinimi karşılanmaktadır.

- c- Sürekli eğitim, yaşam boyu eğitim, dönüşlü eğitim vb. yeni kavramların ortaya koyduğu gereksinimler ile eğitimi demokratlaştırma talepleri bir ölçüde karşılanmaktadır.
- d- Uygun yeteneklere sahip olduğu halde çeşitli nedenlerle normal zamanda öğrenim yapmamış olanlar, yaşamlarının her bölümünde, gereksinim duyduğu öğrenimi yapma olanağı verilmektedir.
- e- Geleneksel eğitim yöntemlerinin sınırlılıkları bir ölçüde giderilmekte ve her bireye bulunduğu yerde istediği hızla ve yöntemle öğrenme olanağı yaratılmaktadır.
- f- Kitle eğitimi ve bireysel öğrenme sorunlarına birlikte çözüm getirilmekte, büyük kitlelere ulaştırılan eğitim etkinlikleri aynı zamanda bireysel gereksinimlere uygun olarak gerçekleştirilmektedir.
- g- Yayın yoluyla eğitim, basılı materyal yoluyla eğitim ve yüz-yüze eğitim işlevsel olarak bütünleştirilmektedir.
- h- Toplumda eğitime karşı artan sosyal taleplerin karşılanması amacıyla geniş halk kitlelerine ulaşılmaktadır.
- ı- Yalnızca toplum gereksinimini esas alan öğretimden toplum birey gereksinimini esas alan eğitime yönelmektedir.
- j- Mevcut öğretim kurumlarından daha etkin biçimde yararlanma yoluna gidilmektedir.
- k- Eğitim talebi-Mali olanak dengesizliği sorunu bir ölçüde çözümlenmekte ve taleplerin bir kısmı düşük maliyetle karşılanmaktadır.

(Alkan 1987, s. 26)

II. TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMANIN TARİHÇESİ

Türkiye'de uzaktan eğitim uygulamalarının tartışılması ve önerilmesi 1927 yılına kadar uzanmakla birlikte ilk uygulama 1958-59 öğretim yılında Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi'ne bağlı Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından yapılmıştır. Bu enstitü Ankara dışında bulunan bankacılara mektupla öğretim yöntemini kullanarak iki dönem bankacılık kursu vermiştir. (Karayalçın 1959, S. 40).

Millî Eğitim Bakanlığının bu konuya ilişkin ilk çalışması 1960 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim örgütü içinde İstatistik ve Yayın Müdürlüğü'ne bağlı olarak Mektupla Öğretim Merkezi'nin (M.Ö.M) kurulmasıdır. Bu merkez 1961 Ocağında çalışmalara başlamış, 26 Şubat 1966 tarihinde M.E.B Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü olarak yeniden örgütlenmiş, 1971 yılında M.E.B. Halk Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlanmış ve 1974'te de Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi olarak yeniden örgütlenmiştir. (Geray 1978, S. 314, Özdi 1986 S. 19, Alkan 1987, S. 92).

M.Ö.M. şu konularda kurslar düzenlemektedir:

1. *Teknik Bilgi ve Beceri Kazandıran Kurslar*

- a- Radyo onarım Kursu
- b- Otel Hizmetleri Eğitimi Kursu
- c- Transistörlü Radyo Onarım Kursu
- d- Besin-Beslenme Kursu
- e- On parmakla Daktilografi Öğretim Kursu
- f- Makina Ressamlığı Kursu
- g- Kooperatifçilik

2. *Sınıf Geçme ve Sınavlara Hazırlama Kursları*

- a- İlköğretmen Okulu Bitirme Sınavlarına Hazırlayıcı Kurslar
- b- Tekniker Okulu Yapı Bölümü Sınavlarına Hazırlayıcı Kurslar
- c- Tekniker Okulu Elektrik Bölümü Sınavlarına Hazırlayıcı Kurslar
- d- Elektrik İç Tesisatçılığı Birinci, İkinci ve Üçüncü Sınıf Yetki Belgesi Sınavlarına Hazırlayıcı Kurs. (Geray 1978, S. 314)

Daha sonra M.E.B.'nin 26 Eylül 1975 tarih ve 37 45 sayılı onayı ile Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) lise ve dengi okul mezunlarını toplumun gereksinim duyduğu alanlarda iki yıllık ön lisans eğitimiyle ara insan gücü olarak yetiştirmek ve böylece yüksek öğretim önündeki yığılmaya çözüm bulmak amacıyla kurulmuştur. (Alkan 1987, S. 94). İnsan gücü piyasasının istemlerini dikkate almayan, araştırmaya, planlamaya ve pilot çalışmalara dayalı olmadan geliştirilen eğitim programlarını kullanan, yaygın Yüksek öğretimi gereğinden fazla yaygınlaştıran ve var olan eğitim sisteminden ciddi şekilde soyutlanan YAYKUR

uygulaması da 1979 yılında sona ermiş ve öğrenciler örgün yüksek öğretim kurumlarına aktarılmıştır. (Özdil 1982, S. 47, Hızal 1983, S. 14). Öğrencilerinin % 12'si mezun olabilen YAYKUR uygulaması politikacıların yüksek öğretim sorununu çözmek amacıyla başlattıkları bir uygulamadır. YAYKUR öğrencilerinin 2 yıl boyunca devam ettikleri programın amacını ve bu programı bitirince ne iş yapacaklarını bilmedikleri saptanmış olup M.E.B. YAYKUR mezunu gençlere öğretmen olma yolunu da tıkayınca YAYKUR uygulaması yüksek okul diplomalı işsizlerin sayısını arttırmaktan başka bir işe yaramamıştır. (Kaya 1984, S. 403). 12 Eylül 1980 askeri hareketinden sonra 16 Kasım 1981 tarih ve 17506 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 5. ve 7. maddeleri üniversitelere uzaktan eğitim yapma görevi vermiş ve daha sonra 1982 yılında çıkarılan 41 sayılı Yasa Gücünde Kararname ile bu görev Anadolu Üniversitesine verilmiştir.

1982-83 öğretim yılında iktisat ve İş İdaresi alanında lisans düzeyinde öğretime başlayan Açık Öğretim Fakültesi'nin (A.Ö.F.) öğrenci sayısı 29.471'den 1989-90. öğretim yılında 228.000'e ulaşmıştır. Tüm yüksek öğretim öğrencileri içindeki oranı ise % 10,8 'den % 35,8'e ulaşmıştır. (Parlak 1991, S. 12). Bu sayı 1991 yılında ise 260.962'ye ulaşmıştır. (Y.Ö.K. 1991, S. 14). Açık öğretim öğrencilerinin tüm yüksek öğretim öğrencileri içindeki oranı ise "% 37,5'e yükselmiştir.

A.Ö.F. öğrencilerine öğretim hizmetinin verilmesi için yazılı materyallerden, televizyon ve radyo programlarından ve akademik danışmanlık uygulamasından yararlanılmaktadır. A.Ö.F.'nin önlisans için 7495 sayfaya ulaşan 34, lisans için 14.324 sayfaya ulaşan 67 kitabı basılmıştır. Sadece ders kitabı olarak A.Ö.F.'nin uzaktan öğretim yayını 22.324 sayfadan oluşan 101 kitaptır. (Özsoy 1990, S. 77).

Diğer yandan yüzyüze eğitim olanağının sağlandığı 23 merkez var olup 1988-89 öğretim yılında bu merkezlerde 430 eleman görev almıştır. 80 televizyon programı ve 41 radyo programı olmak üzere toplam 121 radyo-televizyon programı yapılmıştır. (Özsoy 1990, S. 478).

A.Ö.F. Ocak 1990 itibariyle iş idaresi ve iktisat programlarında lisans düzeyinde 22.000 mezun vermiş olup ortaöğretimli 120.000 öğretmene ön lisans diploması vermiştir. 1990-91 öğretim yılında eğitim enstitüsü çıkışlılara yönelik Lisans Tamamlama Programı başlatılmış olup 1989 yılında başlatılan ve birincisi tamamlanan otelcilik ve turizm konusunda yaygın eğitim (sertifikasyon) programı da yürütülmekte-

dir. Programda servis/bar, kat, mutfak ve önbüro hizmetleri olmak üzere 4 konu yer almaktadır. (Özalp 1990 S.S. 437-496). Bunlara ek olarakta 1991-92 öğretim yılında hemşirelik ön lisans programı da başlatılmıştır. Ayrıca A.Ö.F. yurt dışındaki Türklere de bu hizmetlerden yararlanma olanağı yaratmış ve bu amaçla Almanya'da bürolar açılmıştır.

Dünyada ise ülkelerdeki uygulamalarda bazı farklılıklar olmakla birlikte başarılı olmuş ve model alınabilecek bazı uzaktan eğitim uygulamaları vardır. Bu uygulamalar İtalya'daki Tele-Okul (Tele-Scoule) Almanya'daki Tele-Kolej (Tele-Kolleg) ve Uzaktan Eğitim Üniversitesi (Fern Universität), İngiltere'deki Açık Üniversite (Open University) ve İsrail'deki Herkesin Üniversitesi (Everyman's University)dir. (Alkan 1987, s.s. 72-90).

III. SONUÇ VE ÖNERİLER

Henüz 9 yıllık bir geçmişe sahip olan Türkiye'deki Açık Öğretim uygulaması eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında değişik fırsat ve olanakların kullanımı açısından topluma çok önemli katkılar yapmaktadır. Başlangıçta tamamen yüksek öğretim önündeki yığılmaların önlenmesi ve hızla artan yüksek öğretim isteminin karşılanması amacıyla yönelik olarak başlatılan bu uygulama giderek gereksinim duyulan başka alanlara da kaydırılmıştır. Örneğin: Hemşirelik önlisans, lisans tamamlama, otelcilik ve turizm konusunda yaygın eğitim gibi. Ancak dünyadaki uygulamalara baktığımızda uzaktan eğitim uygulamaları içinde yetişkin eğitimine (halk eğitimine) giderek artan bir şekilde yer verildiğini görebiliriz. Buradan hareketle Özsoy'un da (1990 S. 480) belirttiği gibi yüksek öğretim düzeyinde kazanılan uzaktan öğretim deneyimi lise ve dengi okullardan aşağıya doğru, sertifikaya dayalı halk eğitimi uygulamaları için de kullanılmalıdır.

Diğer yandan uzaktan eğitim uygulamaları genelde yetişkin denilen 20 yaş üzerinde kişilere yöneliktir. Knowles (1983) tarafından kavramlaştırılan ve yetişkin öğretimi bilim ve sanatı olarak tanımlanan andragojinin yetişkinin öğrenmesi üzerine bazı varsayımları ve bu varsayımların uygulamaya yönelik çok önemli sonuçları vardır. Yetişkinlere yönelik her türlü eğitim etkinliğinde olduğu gibi uzaktan eğitim uygulamalarında da andragoji kavramının varsayımları ve bu varsayımların uygulamaya yönelik sonuçları gözönünde bulundurulmalıdır. Programların planlanması, hazırlanması, yayımlanması ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması andragojinin yukarıda sözü edilen ilkeleri ışığında yapılmalıdır.

Öte yandan şüphesiz uzaktan eğitim uygulamalarının başarılı olabilmesi için Alkan'ın da (1987, S. 56) belirttiği 10 farklı uzmanlık bilgisine sahip çok sayıda personelin işbirliğine gereklilik vardır. Ancak yukarıda da belirttiğimiz nedenlerden dolayı uzaktan eğitim programlarının planlanması, yapımı ve yayınına eğitim teknolojü, ortam geliştirme uzmanı, akademik uzman, radyo-GTV program yapımcısı ve diğerlerini yanısıra yetişkin eğitimi uzmanlarının da katılımına gereksinim vardır. Çünkü açıköğretim öğrencilerinin % 30'u 24 yaşından yukarı ve % 61'i de çalışan kesimindedir ve uzaktan eğitim uygulamaları içinden halk eğitim programlarında yer alacaktır. Robinson'un da (1985 S. 41-61) belirttiği gibi yetişkin eğitimcilerinin bu tür uygulamaları içinde yer alması pek kolay gerçekleşen bir süreç olmamaktadır. Nitekim 1950-60 yılları arasında B.B.C'nin ve diğer yayın örgütlerinin yetişkin eğitimi kapsamına giren çalışmalarında yetişkin eğitimcilerine hiç yer verilmiyordu. Bu ancak yetişkin eğitimcilerinin ve yetişkin eğitimi kurumlarının radyo, televizyon yayınları ile ilgilenmeye başlaması, araştırmalar yapması ile gerçekleşebildi. Bugün B.B.C'nin, diğer yayın örgütlerinin ve açık üniversitenin çalışmalarında yetişkin eğitimi uzmanları da yer almaktadır.

Açık öğretim uygulamasındaki bir diğer sorunda televizyondaki açıköğretim programlarının izlenmemesidir. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, programların yayın saatlerinin uygun olmamasıdır. Bu konuda bazısına sık sık şikâyet ve sıkıntıların yansıdığı bilinmektedir. % 61'i çalışan kesimden olan bir öğrenci kitlesini ilgilendiren bu programların çalışma saatleri içinde yayınlanmasını anlamak hiç te kolay değildir. İkincisi ise yayınlanan programların yinelenmemesidir. Bu durumda geriye öğretim ortamı olarak sadece yazılı materyallerin kullanımı kalmaktadır. Oysa uzaktan eğitim uygulamalarının başarısı bu ortamların çeşitliliğine ve etkililiğine bağlıdır. Bunun için de son zamanlarda açık öğretime yönelik "başarı garantili" dersanelerin sayısı hızla artmış ve yeni bir eğitim sektörü ortaya çıkmıştır. Diğer yandan öğretim süreci planlanırken öğrenci kitlesini oluşturan değişik grupların özellikleri, gelişim ödevleri, olası geçmiş yaşantıları dikkate alınmalıdır. Çünkü yetişkinin yaşam deneyimleri öğrenme ortamında değerlendirilmesi gereken önemli bir kaynaktır.

Bir diğer noktada yüz yüze eğitim olanaklarının sağlandığı merkezlerin sayısının çok az olması ve açık öğretim öğrencilerine işlevsel ve etkili danışmanlık hizmetlerinin sunulamamasıdır. Diğer ülkelerdeki başarılı uzaktan eğitim uygulamalarına baktığımızda bu tür merkezle-

rin sayılarının çok fazla olduğunu ve buralarda bu işe uygun uzman personelin hizmet vermekte olduğunu görebiliriz.

Sonuç olarak nüfusunun % 10'u okur yazar olmayan, temel eğitim çağına gelmiş çocuklar arasındaki okullaşma oranı % 84,6 olan (Akyol 1991, SS. 59-68) ve açık öğretim dahil yüksek öğretimdeki okullaşma oranı % 15, 3 olan bir Türkiye'de (Y.Ö.K. 1991, S. 15) açık öğretim uygulamasının derece kazandırmaya yönelik yüksek öğretim çalışmalarının yarımsıra sertifika vermeye dayalı ve toplumun gereksinim duyduğu alanlarda halk eğitimi uygulamalarına, ve meslek ve beceri kazanmış ara insan gücü yetiştirmeye yönelmesi bir gerekliliktir.

Kaynakça

- Akyol, Avni. *Milli Eğitimde 2 yıl* (31.3.1989-31.3.1991) Ankara 1991.
- Alkan, Cevat. *Açıköğretim, Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı olarak incelenmesi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bil. Fak. Yay. no. 157, Ankara 1987.
- Demirel, Özcan ve Ün, Kamile, *Eğitim Terimleri*, Ankara 1987.
- Geray, Cevat. *Halk Eğitimi*, Ankara Üni. Eğitim Bil. Fak Yay no 73, Genişletilmiş İkinci baskı, Ankara 1978.
- Hızal, Alişan. *Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler: Eğitim Teknolojisi Açısından Yaklaşım*, Ankara Üni. Eğitim Bil. Fak Yay, Ankara 1983.
- Karayalçın, Yaşar. *Mektupla Öğretim*, Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yay, Ankara 1954.
- Kaya, Yahya Kemal. *İnsan Yetiştirme Düzenimiz, Politika, Eğitim, Kalkınma, Geliştirilmiş 4. Baskı*, Ankara 1984.
- Knowles, Malcolm. "Andragoji: Yetişkinlerde Öğrenme Konusunda Yeni Bir Teknoloji", *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, yıl: 1989 cilt: 22 sayı: 2 S.S. 529-546. Çev.: Serap Ayhan.
- Özalp, Şan. "Turizm Sektöründe İnsangücü Açığının Uzaktan Öğretimle Karşlanması", *A.Ö.F. İletişim Bilimleri Dergisi*, sayı: 7, Ocak 1990 S. S. 433-474.
- Özdil, İlhan. "Uzaktan Öğretim Uygulamasının Türkiye'deki Durumu", Yetişkinlerin Uzaktan Eğitimi Üzerine Açık Üniversite Konferansına Sunulan Bildiri, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, yıl 1982 cilt: 6 sayı: 36, S.S. 43-48.
- *Uzaktan Öğretimin Evrensel Çerçevesi ve Türk Eğitim Sisteminde Uzaktan Öğretimin Yeri*, Anadolu Üniversitesi A.Ö.F. Yay., no: 160/69, Eskişehir 1986.
- Özsoy, Yahya. "Uzaktan Eğitim Teknolojisinin Eğitimde Kullanılması", *A.Ö.F. İletişim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 7 Ocak 1990, S.S. 475-492.
- Parlak, Nuray. "Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Açıköğretim Sistemine İlişkin Tutumları", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.

Robinson, John. "Adult Education and Broadcasting in the United Kingdom", *Cooperation Between the Media and Adult Education Bodies*, Editör: Henry R. Cassirer, UNESCO Survey and Studies, ED 85/WS/29 S.S. 41-61.

UNESCO, *Yetişkin Eğitimi Terimleri*, İbedata, Uluslararası Eğitim Bürosu için Titmus ve Diğerleri tarafından hazırlanmıştır, çeviren: A. Ferhan Oğuzkan Ankara 1985.

Y.Ö.K. *Türk Yüksek Öğretiminde 10 yıl 1981-1991 1981 Reformu ve Sonuçları*, Y.Ö.K. Başkanı Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın Akademik Personele Gönderdiği Rapor, Ankara 1991.